

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
: petek. :

Uredništvo in
upravnštvo v
Kopitarjevih
ulicah št. 6.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3—
pololetna . . . „ 1-50
četrletna . . . „ 0-75
Posam. šte. „ 0-10

Štev. 10. V LJUBLJANI, dné 5. februarja 1909. Leto IV.

Kraljev Gradec, 2. februarja. Kr. soc. denietvo česke shromazdene, na sjezdu v Hradci Kralove, vyslovuje svym slovensky bratřum pozdrav a jednani hojne zdařu. — Juki, predseda.

Brno, 2. februarja. Krestansko-socialnim bratřim slovinskym mohutneho rozvoje organizacniho na panu bohu vřele zela rissky vykonny vybor ceskoslovanske strany krestansko-socialni. — Šramek.

Socialno zavarovanje z ozirom na delavstvo.

(Poročal na vseslovenskem kršč. soc. delavskem shodu drž. in dež. poslanec dr. Janez Ev. Krek.)

Zavarovanja se je država naučila od delavcev. Rudarji, ki so bili v srednjem veku edini delavski sloj, so imeli pred 500 do 600 leti že svoje bratovske skladnice tudi na Kranjskem. Ako primerjamo vladno predlogo z bratovskimi skladnicami, se prepričamo, da so poslednje po duhu in namenu širše in naprednejše od postavnega načrta, ki ga je vlada predložila državnemu zboru.

V tem načrtu nedostaje dveh reči, ki jih moramo zahtevati in ki jih bratovske skladnice deloma že poznajo, t. j. prvič: zavarovanje vdov in sirot in drugič: zavarovanje brezposelnih delavcev.

Potreba, naj bi se zavarovanje raztegnilo na vdove in sirote, je jasna. Pa tudi zavarovanje proti brezposelnosti je nujno potrebno. Delavec brez posla ni revež, ki bi potreboval miloščine, ampak — dela. Družba je sokriva, če dela ne dobi in zaradi tega je popolnoma opravičeno, da se tudi zavarovanje brezposelnih delavcev izpelje. Tak, ki noče delati, se zavarovati ne more, ker ne bo plačeval prispevkov. Mlatiči, kosci, zidarji in taki sezonski delavci, ki vedo, da dobe te vrste dela samo za gotovo dobo, tudi ne morejo zahtevati, da bi bili zavarovani za slučaj brezposelnosti; za te bi moral dotični stan sam skrbeti. Drugo je pa, če zmanjka dela, kakor nedavno vsled bojkota na Turškem. Naše žice, papirja, prediva, usnja se ni prodajalo, vsled tega je doma industrija zastajala in tovarne so odpuščale delavce ali pa jim dajale zaslužka namesto celega tedna le dva do tri dni. Kdo je kriv, da delavec trpi? Cela država ali morda cela Evropa.

Zgodi se pa tudi, da tovarne delo nalašč ustavijo, da tako zmanjšajo zaloge blaga in pri tem pritiskajo s cenami. V takem slučaju bi morali tovarnarji skrbeti za delavstvo, ki trpi vsled njihovih špekulacij. Zato pa moramo priti tudi do zavarovanja brezposelnih delavcev. Deloma imamo to že izvedeno po delavcih samih, ki se jim pa to ne sme prepustiti v lastno skrb.

Slovensko kršč. soc. delavstvo stoji torej na stališču, da se mora socialno zavarovanje še izpopolniti v tej smeri, da se pritegnejo zavarovanju tudi vdove in sirote in da se ustanovi zavarovanje za brezposelne delavce.

Toliko na splošno. Kar se tiče postave same, moramo reči, da je 3. novembra 1908, ko je vlada državnemu zboru predložila svoj načrt zavarovalne postave, dan zgodovinske važnosti, ki zaznamuje korak naprej po poti socialne pravičnosti. Dolžnost poslancev bo, skrbeti, da načrt postane zakon, besedo pa

imajo pri tem udeleženci sami. Vi sklepajte sami o sebi!

Zavarovanje se dei v: bolniško, proti nezgodam in za starost in onemoglost.

Bolniško zavarovanje.

Kar se tiče prvega, ostanejo v obče dose-danje okrajne bolniške blagajne in bolniške blagajne v posameznih podjetjih. Okrajne bolniške blagajne pa odslej ne bodo smele imeti manj kot 1000 udov, sicer se morajo razpustiti in zvezati z drugimi. Društvene in prometne bolniške blagajne pa bodo morale imeti najmanj 200 članov. Körberjev načrt je zahteval za poslednje najmanj 500 članov, in meni se zdi, da bi v tem oziru morali seči nazaj po Körberjevem načrtu. Te določbe so jako važne, kajti pri majhnih blagajnah (n. pr. pri okr. boln. blagajni Črnomelj) se je dozda samo za uradnike in stroške sploh porabilo do polovice vseh prispevkov. Če je pa delavstvo za to, da bi prometne in društvene bolniške blagajne sploh opustili in ustanovili samo okrajne bolniške blagajne, jaz sem za to in bom to mnenje zastopal.

V bolniške blagajne bodo po vladnem načrtu spadli vsi oni kakor dozda, zraven pa še gozdni in poljedelski delavci. Prvi gotovo služijo podjetnikom in je bila velika krivica, da dozda niso bili zavarovani. Kar se tiče drugih, je moje stališče to, da je za kmečki stan neobhodno potrebno, da se tudi poljedelsko delavstvo zavaruje. Če ne bo zavarovano, ljudje ne bodo hoteli več ostati na kmetih. To pa ni vprašanje nas, ampak kmetov samih.

Dolgoletna želja je bila, da bi bili v bolniških blagajnah tudi delavci domače obrti in dinarji. V tem oziru bosta imela minister za javna dela in za trgovino pravico, da sprejmeta tudi te ljudi v zavarovanje, ako bo kazalo. — Bolniške blagajne pa bodo brez tega smele imeti kot člane domače delavce, žene in otroke kot člane, ampak prispevke bodo morali plačevati sami delavci, razun, če bi bili delodajalci zadovoljni, da jih razmerno plačujejo oni. V tem oziru bo treba pritiskati na delodajalce.

Koliko časa se bo dobivala bolniška podpora? Ne več samo 20 tednov, kakor dozda, ampak celo leto. To je silne važnosti. Doslej so bolniki, ki počasi hirajo, n. pr. jetični, dobivali podporo le 20 tednov, ko bi jo pa najbolj potrebovali, so bili navezani le na miloščino dobrih ljudi. Ako sedaj bolnik, n. pr. jetičnik, v enem letu ne ozdravi, bo pa dalje vlekel preskrbnino za onemoglost in bo tako preskrbljen.

Od kdaj se bo vlekla bolniška podpora? Pravica do podpore prične teči drugi dan potem, ko si zbolel, oziroma se oglasil, da je bolan. Pravico do zdravnika in zdravil pa ima že prvi dan.

Za varstvo mater je tudi nekoliko poskrbljeno. Porodnice bodo dobivale štiri tedne po porodu poldrugo bolniško podporo; ako bodo potem še nezmožne za delo, bodo prejemale dalje še enkratno podporo. Bolniške blagajne pa bodo imele pravico materam, ki oslabe že pred porodom in se hočejo varovati, dajati že pred porodom podpore. Ta stvar ne bo veliko pomagala. Pomisliti treba, da se gre za mlado bitje, za mladega državljana, ktereга treba preskrbeti, da ne konča prezgodaj svojega življenja.

Skrb za porodnice in otroke je najboljše plačana, kajti nobena stvar na svetu ni dražja, kakor zanemarjeno življenje, iz katerega pride bolezen, ki veliko več stane. Koliko se danes izda za bolezni, ki bi jih treba ne bilo,

NAROČNIKOM!

Današnji številki so priložene položnice (čeki), katerih se naj poslužijo vsi tisti, kateri še niso poravnali naročnine za l. 1909., zlasti pa še tisti, kateri dolgujejo naročnino za preteklo leto.

Pri tej priliki tudi prosimo blagohotne podpore vse prijatelje delavskega našega časopisa.

Upravnštvo.

Vseslovenski krščansko - soc. delavski shod.

na Svečnico se je jako krasno izvršil. Vsak, kdor zasleduje, kako se razvija slovenska krščansko-socialna delavska organizacija, lahko mirno konstatira lep napredek. Že to, da so bile oficijelno krščansko-socialne delavske organizacije vabljene na shod zadnji teden in da so bile malone vse zastopane na shodu, nam dokazuje, kako da je napredovala zavest in potreba skupnega nastopa med nami. Nekaj pisem bi bilo treba še pisati, pa bi bile prav vse zastopane, a sklicateljstvo je to namenoma opustilo, ker je hotelo znati, v koliko smo prišli glede na umevanje skupnega nastopa slovenskega krščansko-socialnega delavstva naprej.

Debata na shodu! Kak napredek! Stvarna, mirna. Ni še dolgo, ko so tvorili ob takih prilikah glavno vsebino debate pozdravi. Letos pa stvarna, trezna razprava.

Ljubljana sama je bila boljše zastopana, kakor je pričakovalo sklicateljstvo. Vabila za udeležbo so so se razdelila ljubljanskim kršč. soc. delavkam in delavcem šele dan pred zborovanjem in sicer le organiziranemu delavstvu. Sklicateljstvo se je hotelo prepričati, koliko da premorejo naši ljubljanski zaupniki in zaupnice brez pripravljavnega agitatoričnega sestanka v enem dnevu storiti. Da so storili svojo dolžnost, dokazuje okolnost, ker se je moralo zborovanje, ki se je pričelo vršiti v dvorani S. K. S. Z. preseliti v veliko »Unionovo« dvorano. Pripomnimo pa le še, da je sklicateljstvo prevzelo le dolžnost, da napolni malo dvorano S. K. S. Z., če bi prevzelo nalogo, da napolni veliko »Unionovo« dvorano, bi jo tudi bilo, ker bi bilo razvilo obširnejšo agitacijo, kakor jo je. Za vso agitacijo se ni porabilo niti 10 kron.

Danes objavljamo iz shodovega poročila zgolj dr. Krekovo poročilo o socialnem zavarovanju z ozirom na delavstvo. Oficijelni shodov zapisnik objavimo v prihodnji številki »Naše Moči«.

Shod je pozdravilo češko kršč. soc. delavstvo s sledečima brzojavkama:

če bi imeli otroci zdravo hrano, dobra stanovanja itd.

Važna določba je tudi ta, da bo smel odbor bolniške blagajne skleniti svobodno izbiranje zdravnikov.

Plačila pri bolniških blagajnah se bodo nekoliko zvišala že zato, ker bo treba poskrbeti za podpore za celo leto.

Važno vprašanje je, kako naj se razdele stroški za zdravnika in zdravila. Po dosedanjih izkušnjah znašajo ti stroški na leto nekaj nad 6 kron za vsakega bolnika. Delavci so po plači, ki jo prejema, razvrščeni v 6 razredov, ti pa zopet v podrazrede, kar je docela pravilno, ker bo tako uplačevanje prispevkov in izplačevanje podpor primernejše in pravičnejše. V tem oziru mislim, da je prav, če se stroški za zdravnika in zdravila porazdele proporcionalno. Manj plačani delavci bi naj manj, boljše plačani pa več plačevali za zdravnika in zdravila.

Komisija za pritožbe, sestavljena iz delavcev in delodajalcev bo odslej pri vsakem okrajnem zastopu. Razsodišča odpadejo. Dozdaj je bila hitra rešitev pritožb zoper krivice popolnoma nemogoča. V tem oziru bo torej stvar tudi boljša.

Dozdaj je bolniška blagajna, če se je kakšna nezgoda pripetila, plačevala podporo samo štiri tedne; po novem jo bo morala plačevati 13 tednov. To pomeni precejšnjo razbremenitev zavarovalnice proti nezgodam.

Zavarovanje proti nezgodam.

Zavarovanja proti nezgodam bi pravzaprav ne bilo treba, ako bi imeli dobro postavbo, ki bi določala, da je delodajalec odgovoren za vsako poškodbo, ki jo dobi delavec v njegovem delu. Naša postavba pa je v tem oziru pomanjkljiva, ker mora delavec dokazati, da ni poškodbe sam zakrivil, kar je bilo zelo težavno.

Odslej bo moral delodajalec prispevke v zavarovalnico proti nezgodam sam plačevati. To je docela pravilno, kajti on zavaruje pravzaprav le sam sebe, da mu ne bo treba plačati tiste škode, ki se je zgodila delavcu v njegovem podjetju. Zavaruje se tako, da bodo škodo plačali skupno vsi delodajalci, ne dotičnik sam.

Na novo so podvrženi zavarovanju proti nezgodam vsi delavci pri stavbah. Doslej so morali biti zavarovani le stavbeni delavci v ožjem smislu: tisti, ki je n. pr. pesek sejal, ni bil zavarovan. In vendar je nevarnost zanj ravno tolika, če ne večja.

Dalje pridejo nanovo zraven vsi rudarski delavci in delavci podjetij, ki so z rudarstvom v zvezi, n. pr. delavci v plavžih. Doslej so imeli rudarji pri bratovskih skladnicah zagotovljenih le 200 kron. Mlad rudar, ki je izgubil roko, mora, morda še ima družino, živeti z 200 kronami na leto do smrti. Velika dobrota je, da se tudi za rudarje stvar pravičnejše uredi.

Nevarnost v rudnikih in podobnih podjetjih je veliko večja nego v ostalih industrijah. Zato hočejo nekateri za rudarje poseben zavod. Ali je to prav? To je sicer stvar podjetnikov, ki delavcev v prvi vrsti ne briga. Meni pa se zdi, da spadajo vsi skupaj v en zavod. Brez rudnikov, brez premoga, tudi druge industrije ni. In bojim se, da bodo lastniki rudnikov rekli: Mi imamo zdaj veliko več stroškov, zato moramo delavcem plače znižati.

Dozdaj je bilo glede trgovin z lesom (stavbenim in za kurivo) potem glede trgovin s premogom in kurivom sploh dvomno, ali spadajo k zavarovanju, ali ne. Nova postavba določa, da je vsaka taka velika trgovina zavezana, da mora svoje delavce imeti zavarovane proti nezgodam.

V slučaju popolne nezmožnosti se bo dobivala 300-kratna bolniška podpora, to je 60% plače. Nesposobnost za delo pa se meri po 12 razredih. Dvanajst dvanajstink je popolna nezmožnost, za tem pride 11, 10, 9 itd. dvanajstink. Razdelitev na toliko razredov bo povzročala velikih sitnosti. Rečeno pa je v načrtu, da ima minister notranjih stvari pravico, da določi nekako lestvico, škalo za navadne poškodbe, češ: če izgubiš roko, oko, nogo, palec itd., spada ta poškodba v ta in ta razred. Tako navodilo, ki bi ga minister že naprej podal, je silno nevarno. Če zgubi oko gravér ali urar, je za delo, ki se ga je izučil, izgubljen. Vse drugo je, če izgubi oko delavec, ki naklada hlode. Ta določba ne sme obveljati! Upreti pa se moramo tudi preveliki razpredelbi po 12 razredih.

Dozdaj je delodajalec naznanjal zavarovalnici skupno vsoto plač, ki jih daje delavcem in od tega plačeval po nevarnostnih razredih dotični odstotek prispevka. Odslej bo moral

naznaniti plačo vsakega delavca posebej in od nje odšteti zavarovalnino. Na ta način se dohodki zavarovalnice znatno zvišajo.

Sicer pa ostane pri zavarovalnicah proti nezgodam vse kakor dozda. Zavarovalnice proti nezgodam bodo kakor doslej za posamezne pokrajine ali za več dežel skupaj. Samo pritožbe ne bodo šle več na rozsodišča, ampak na sodišča, kar bo veliko boljše.

Mnogo se govori, da imajo dozda skoro vse zavarovalnice proti nezgodam primanjkljaje. To pa niso primanjkljaji v pravem smislu besede. Nobena zavarovalnica še ni prišla tako daleč, da bi ne mogla pokriti svojih izdatkov. Manjka denarja zato, ker nimajo toliko prihranjenega, kakor zakon zahteva, da bi morale prihraniti. Niso dale toliko na stran, kakor postava zahteva. To se šteje kot primanjkljaj. Tudi v tem oziru bo zdaj boljše, ker bo prihajalo več denarja noter. Bolniške blagajne bodo morale plačevati poškodovancem 13 tednov. Za majhne poškodbe se bodo izplačevale odpravnine enkrat za vselej, s čemur se tudi nekaj prihrani. Kdor bo onemogel za delo vsled nezgode, bo vlekkel državni prispevek; zavarovalnica bo dajala le ostanek. Tako bo zavarovalnica proti nezgodam razbremenjena.

Zavarovanje za starost in onemoglost.

Za starost in onemoglost skrbijo trije: delavec, delodajalec in država. Dobi se pa renta: 90 kron na leto od države, nadalje petkratno povprečno plačilo delavca in delodajalca in še dve desetinki vsega, kar je delavec v resnici v času, ko je bil zavarovan, vplačal.

Če je bil kdo 30 let zavarovan in je plačeval povprek po 6 kron na leto (enak prispevek je plačeval tudi delodajalec), dobi torej od države 90 K, poleg tega petkrat $6+6=12$ K, to je 60 kron, skupaj 90 in 60 kron, to je 150 K. Poleg tega mu gresta še dve desetinki vsega, kar je vplačal. V 30 letih je vplačal 30×6 je 180 kron; ena desetinka je 18 kron, dve 36 K. Ako prištejemo h gornim 150 še teh 36 kron, dobi dotičnih rento 186 kron. Plačal pa je iz svojega tekom 30 let 180 kron. Torej dobi že prvo leto 6 kron več nazaj, nego je vsega vkup plačal.

Uradi.

V vsakem okraju bo okrajni urad. V odbor volijo delavci, delodajalci in samostojni zavarovanci vsak po eno tretjino članov. Ti uradi lahko prevzamejo vse pisarniško delo. Tega se socialni demokratje najbolj boje. Dozdaj so se razpisovale službe v bolniških blagajnah s pogojem, da je uradnik moral biti obenem agitator za socialne demokrate.

Ako se kmečko zavarovanje ne izpelje, bodo ostale bržkone okrajne bolniške blagajne.

Domači posli.

Glede domačih poslov mi je končno omeniti še nečesa. Hlapci, kuharice, pestunje, dekle itd. po mestih in trgih bodo spadali gotovo v bolniško zavarovanje. Organizacija tega sloja delavstva pa je pri nas le še v povojih. Nekaj se je že storilo tudi na tem polju. Imamo na primer društvo sv. Marte, ki skrbi za podporo svojim članicam za starost in jim podaja na shodih lepé nauke, ampak je v prvi vrsti dobrodelno društvo. Tu bo treba globljeje socialne izobrazbe, da povzdignemo naše posle po mestih in trgih na tisto stopinjo, na kateri stoji naše drugo delavstvo.

Ali se zavarovanje uresniči?

Glede upanja, ali se socialno zavarovanje uresniči, moram reči, da v državnem zboru ni nobene stranke, ki bi imela pogum, da bi nastopila proti zavarovanju delavstva. Vladni načrt bi gotovo v kratkem postal zakon, če bi politične razmere v Avstriji ne bile take, kakršne so. Trma na nemški in češki strani je danes tolika, da eni in drugi silijo, da se mora celi svet vrteti okoli tega, ali bo kak pisar v Litomišlu ali v Napajedlu par vrstic na uradnem spisu napisal v češkem ali v nemškem jeziku. Imajo pravico, da se brigajo tudi za to. Te pravice pa nimajo, da bi zaradi njihovih, četudi opravičenih jezikovnih zahtev moralo vse drugo delo v celi državi zaostati. Naša dolžnost je, da pospešimo, da postane vladni načrt, izpremenjen in izboljšan, postava. Mi slovenski poslanci branimo in smo hoteli vedno braniti parlament, ker smo z njegovo pomočjo hoteli izvršiti važna dela v korist našega ljudstva. Kakšna bo prihodnost, tega ne morem reči. Kaj bi jaz za prihodnost nasvetoval, to vem; kaj se bo zgodilo, tega ne vem, kaj nam prinese slabost naših vodilnih državnikov. Saj lahko rečemo, da nobena stvar na svetu ni tako neumna, da bi je kak avstrijski minister narediti ne mogel. Gotovo je, da imate v državnem

zboru večino za delavsko zavarovanje zagotovljeno. Odstranitev političkih ovir pa je odvisna od vse drugih ljudi kakor so tisti poslanci, ki so vneti za izboljšanje delavskih razmer.

× × ×

Po razpravi, o kateri poročamo prihodnjič, izvaja dr. Krek glede na izražene želje:

Glede previsoke starosti (65 let) in želje, da bi vsak, ki doseže starost 60 oziroma, po drugem predlogu, 55 let, naj brez vsakega preiskovanja vlekkel zavarovalnino, naglašja, da bi ob taki izpremembi vplačila delavstva tako narastla, da bi jih delavstvo zmagati ne moglo. Če bi se določila doba 55 let, bi se morali prispevki potrojiti! Opozarja tudi, da je novi angleški zakon določil dobo 70 let.

Žalibog je res, da dobimo med 82 tisoči industrialnih delavcev na Kranjskem le 2% takih, ki so stari nad 65 let. Med rudarji jih je le 1%, med zidarji in v tekstilni industriji 3, v industriji za papir in usnje 2, istotako med krojači 2, splošno torej 2% ali nekaj čez. Pomisliti pa moramo, da se bo dalo v slučaju potrebe lahko ustanoviti onemoglost po pravilu, da je za delo nesposoben vsak, ki ne more redno zaslužiti tretjine tega, kar bi drug v istem kraju in pri istem delu zaslužil. Ta dokaz bo lažji, kakor se misli. Pri rentnih komisijah, ki bodo o tem odločevale, bodo imeli delavci svoje zastopnike.

Glede delavcev na tujem sme vlada izdati posebna določila, kako naj se tisti delavci izkažejo, ki so na tujem. Vse pravice, ki so si jih pridobili, dokler so bili doma, jim ostanejo in zopet ožive, kedar se vrnejo, ako se jim niso sami odpovedali. Socialno zavarovanje bo šlo svojo zmagoslavno pot po celem svetu, in ne bo težko doseči s tujimi državami takih pogodb, da pravice, ki jih naši državljani pridobijo v tujini, ali tuji pri nas, ne ugasnejo, ampak da jih vsak ponese s seboj, ko se vrne v domovino.

Glede zopetnega vstopa v zavarovalni odsek izjavlja poročevalec, da sta zdaj, ko je stvar glede kmečkega zavarovanja jasna, pripravljena, da gresta s tovarišem Gostinčarjem nazaj v zavarovalni odsek. Stvar pa ni nujna, kajti, kakor vse kaže, bo državni zbor zaključen in potem bodo izvoljeni docela novi odseki. Za par dni je torej popolnoma vseeno, ali sta v odseku, ali nista, zlasti, ker odsek itak ne bo tako kmalu delal. Če bi pa začel zopet delovati, je pripravljen ustreči želji in zopet vstopiti.

Glede prometnih bolniških blagajn (pri tovarniških podjetjih) bo pač treba vprašati udeleženo delavstvo, ali in pod kakšnimi pogoji naj ostanejo ali se razpuste.

Ni se bati, da bi država dobila vse zavarovanje docela v svoje roke, ga takorekoč monopolizirala. Po Körberjevem načrtu bi se to pač zgodilo. Zdaj pa bodo na vseh merodajnih mestih zastopani delavci vsaj z eno četrtno članov in volitve se bodo vršile proporcionalno, tako da bodo tudi manjšine delavstva zastopane po primernem številu zastopnikov.

Za starejše, ki se po načrtu ne morejo več zavarovati, naj bi dajale iz 100 milijonov kron, ki jih je predlagal dr. Lueger kot državni prispevek, podpore. Iz ostanka naj se ustanovi fond za udove in sirote. Kajti zavarovalnica bo z lastnimi dohodki pokrivala svoje stroške.

Glede strogega kaznovanja onih, ki poverijo denar bolniških blagajn, omenja, da ta stvar ne spada semkaj. To je stvar pravosodja, pravičnega, pravičnega kazenskega postopanja.

Kar se tiče kmečkih poslov, je pametno in pravilno, da se delavstvo briga za kmečke posle, ki so tudi delavci. Zares se je bati konkurence, ki bo nastala iz tega, da bodo kmečki posli trumoma drli v tovarne. Če bi se naše delavstvo ne brigalo za usodo kmečkih poslov in se ne branilo konkurence, bilo bi podobno socialnim demokratom, ki so tudi žagali vejo, na kateri stojijo. Zavarovanje mestnih poslov je pa gotova stvar.

Tobačno delavstvo.

Občni zbor Krajne skupine avstrijske, kršćanske tobačne delavske zveze bo dné 10. t. m. ob pol 6. uri zvečer v prostorih S. K. S. Z.

Zdravniško pomoč bi bilo prav, da dobe tudi delavski otroci in pa zdravila zastonj. Odboru naše tvorniške bolniške blagajne priporočamo v resni premislek, kako izvesti, da dobe otroci naših delavcev in delavk brezplačno zdravniško pomoč in zdravila.

„Ljubljana“.

Opozarjamo na bajno »Pravljeno noč«, katero priredi slovensko glasbeno društvo »Ljubljana« v nedeljo dne 7. januarja v veliki dvorani »Uniona«. To je prva letošnja velika mskarada v Ljubljani in bo po svoji krasoti tudi ostala najlepša. Vstopnice se prodajajo v trafiki »Unionovi«. Več izvorni lepaki.

Na javno predavanje v veliko dvorano „Uniona“!

Prihodnji torek, dne 9. t. m., priredi »Slov. krščansko-socialna zveza« velezanimivo zgodovinsko predavanje. Predaval bo č. g. prof. dr. Gruden: »Francozi na Slovenskem«. Predavanje se vrši točno ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani »Uniona«, vhod skozi Frančiškanske ulice. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike, katere je z velikimi stroški preskrbela »Slov. krščansko-socialna zveza« nalašč za ta večer. Predavanje je javno in brezplačno, pristop ima vsakdo. Somišljenice in somišljeniki, prihitite v velikem številu na to predavanje, agitirajte med vsemi svojimi znanci, da se prihodnji torek napolni velika »Unionova« dvorana!

Prometna zveza.

Zidanmost. Pri nas imamo nekega preiskovalca voz (Wagenuntersucher) z imenom Rožič. Mož je sam na sebi velik revež, ker silno rad vleče ta kratkega in se ga dodobra navleče. Pa dasiravno je ta mož tak revež, vendar je pa »ober«-agitator za rdečo socialno demokracijo. Na vseh koncih in krajih, posebno rad pa v službi nagovarja in slepi delavstvo, da bi pristopilo k socialnim demokratom. Obljube tu di, da kdor nima denarja, da bi plačal članarino, jo hoče on zanj plačati. No, pa se ni nič bati. Železničarji ga poznajo kot tacega, ki se ga rad navleče, in s takimi ljudmi naši dobri železničarji nimajo radi opraviti. In tako tudi on nič ne doseže. Pa kako bi kaj dosegel, ker tukajšnji železničarji predobro poznajo rdeče reševalce in vemo, da jim ni za nič drugo, kot za naše svetle kronce. Rožič tudi sam dobro vé, da socialna demokracija na Zidanem mostu gine, kot sneg pred solncem; in nič jim ne pomaga, zima jih bo vzela. Kako je s socialnimi demokrati na Zidanem mostu tudi Kopač dobro vé, ki je nedavno tekel s shoda v Ratečah. Železničarji spoznavajo in s spoznanjem pokažejo hrbet socialni demokraciji. Tudi neki Stropnik ne pusti delavstva na progi v miru. Grozi namreč delavcem, da bodo vsi odpuščeni, kateri niso pri socialni demokraciji in kateri ž njim prijazno ne občujejo. Poskrbeli bomo, da bosta Rožič in njegov pomagač Stropnik dobila zasluženo plačilo, ako ne bosta pri delu pustila poštenih delavcev s svojo rdečo sleparsko agitacijo v miru. Toliko za danes, če ne bo mir, morda še več in če va'u toliko jezi, da si gresta svojo vročo kri hladit v Savinjo, kar je Rožič že navajen.

Višek socialno-demokratske neumnosti. Někje na Češkem so pokopali na božični praznik železničarja socialnega demokrata. Toda njegovim tovarišem socialnim demokratom ni zadostovali pri pogrebu samo rdeči trakovi na vencih, ne, pobarvali so tudi trugo z rdečo barvo, dasiravno jih je pokojnikova žena lepo prosila, naj tega ne storé. Taki so socialisti. Najprej reveža železničarja v življenju pripravijo ob precejšeni del njegove plače, po smrti ga pa vozijo k pogrebu kot pusta v maskaradi. Mi bi svetovali pa voditeljem, da v svojem življenju javno pokažejo svojo vero z rdečo barvo, pa ne samo s kravato, ampak napravijo naj si celo obleko rdečo, da bodo vzbujali pa še večjo pozornost, naj jo obšijejo s kraguljčki, ki bodo med hojo ves čas pozvanjali. Nobeden jih ne bo zavidal. Mrtve pa naj puste v miru in naj ne sramote njihovega spomina!

Glavni občni zbor »Prometne zveze« bo dne 15. marca na Dunaju. Ta občni zbor ima obdelati jako veliko resne stvarine, ki je velike važnosti. Vsaka podružnica pošlje po sklepu vodstva enega zastopnika na glavni občni zbor. Če ima kaka podružnica pravico n. pr. do treh zastopnikov, potem bo ta eden zastopnik imel tri glasove. Omejitev zastopnikov se je odredila samo vsled tega, ker stane to ogromne stroške. Dnevni red letošnjega občnega zbora je silno važen, ker se bodo letos društvena pravila temeljito preuredila. Zato pa krepko na delo v podružnicah in plačilnicah, da bo občni zbor pravi izraz železničarskih teženj in želja.

Rudar.

Idrija. Ko so pred nekakimi 14 leti hodili prvi socialno-demokratski agitatorji Idrijo »osrečevati«, so vedno kričali, da je vera privatna stvar, tudi njih listi so vedno isto zatrjevali, obenem pa so vse, kar je količkaj po veri dišalo, na najostudnejše načine napadali, in ti napadi se še vedno nadaljujejo. Pravi namen teh »osrečevalcev« pa je bil in je še, delavstvu iztrgati vero, in veliko delavcev se je res novega »modernega« nauka oprijelo in šli so v socialno-demokratski tabor, ne da bi se zavedali, kam pravzaprav plovejo. Že nemški voditelj socialne demokracije Vollmar je rekel: »Ko bi mi le tiste socialne demokrate sprejeli, ki pri sprejemu naš program popolnoma razumejo, koliko bi jih morali zavrniti? Skoro večino.« Za skledo leče prodajo prvenstvo, vržejo od sebe vse, kar imajo še dobrega in se vržejo pogubi v naročje. Žalostno tako sliko imeli smo pred kratkim pri nas; umrl je delavec, kateri po svojih starših ni podedoval nikakega imetja, a podedoval je vero v Kristusa, v večnost, in to vero so mu ukradli socialno-demokratski govorniki, ukradle njih strupene knjige in njih časniki, na zadnjo, za celo večnost odločilno uro je odklonil vsako cerkveno pomoč, in bil tako tudi kot brezverec pokopan. Ako ta slučaj ne zbudi zasleplencev iz duševnega spanja, potem jim ni pomagati. V Ljubljani je morala kri teči, da so se mlačni Slovenci zbudili iz spanja, in žalostno, da se morajo pri nas taki slučajji kot kazalci socialno-demokratskih laži goditi, da bi se zapeljanci zdramili. Neumevno je, da mora človeku, ki se še za pametnega šteje, socialno-demokratski nauk: Tukaj živi kakor moreš dobro, pogini pa kakor žival, — bolj ugajati kakor nauk cerkve, ki pravi: Kratko topljenje, večno neizmerno plačilo. Pa kdor noče, noče. Vsak je sam svoje sreče kovač.

Idrija. V svojem znamenitem govoru koncem lanskega leta v Ljubljani je povdarjal poslanec našega delavskega mesta, gosp. Gangl, »da se ornatu ne sme služiti«. To je lahko zunaj Idrije govoril, tukaj pa vemo, da idrijski davkoplačevalci g. Gangla prav mastno plačujejo, da pri maši realcev službo organista opravlja. Komu torej služi Gangl pri maši? Morda ne ornatu? Služil je gospod poslanec tudi družbi sv. Mohorja s tem, da je neko povest spisal, seveda ne v protionratskem smislu, sicer bi mu ornat ne bil priznal tiste mastne nagrade. Prepričani smo, da bi služil Gangl ornatu prav za vse, samo da bi mu ornat vedno bece štel. Kaj ne, tako je gospod Gangl. Ker ste torej že precej po ornatu potegnili, pustite tudi drugim ornatu služiti, bodisi že tako ali tako, kajti nevoščljivost je res nekaj grdega.

Zagorje ob Savi. Dne 30. januarja je imel odbor bratoske skladnice sejo. Sklepamo, da je bila gotovo dobra remuneracija za trud pretečenega leta. Kajti žajfali so ga na Toplici pri Prosegu do druge ure čez polnoč. Provizijska blagajna ima zopet 37.000 kron dobička. Zakaj bi si ga ne privoščili za ene kravje usta? Saj to je demokratično: vsi za enega. Eden bi bil pa neumen, če bi za vse.

Odprto pismo g. Josipu Kogejju, rudarju v Idriji. Zvedel sem, da ste na javnem shodu dne 31. januarja napadali mojo osebo celo s pridejanim imenom, namreč da sem se smejal na pokopališču pri pogrebu rudar a Sedeja, ker ni bil cerkveno pokopan. To je ostudna laž. V resnici smeha vredni pa so bili vaši pristaši strahopetci na pokopališču, o čemur bodem že še drugič omenil. V obraz pa vam povem, g. Kogej, da vi mi ne bodete zapovedovali kedaj se mi je smejati, kedaj jokati; akoravno vam menda hoče pomagati celo sodnijsko g. Oberkmet Tauzes. Ker ste pa tako pridni, da hočete vse postranske zasluzke sami imeti, vam naklonim dober postranski zaslužek, in sicer: eden tisoč kron dobite pri meni prvi dan, ko dokažete, da sem se jaz smejal na pokopališču necerkvenemu pogrebu vašega tovariša Sedeja. Koliko lažje bodete zaslužili lepo svoto kronic za pijačo geruš, kakor pa na leinštatu pri sejanju peska. — Leopold Lapajne, rudar v pokoju, Idrija, 5. februarja 1909.

Ženska emancipacija.

Ker se že toliko piše in čita o ženski emancipaciji, prosim, dovolite tudi meni mal prostorček v to svrhu. — Ne mislim govoriti o visoki izobraženih in bogatih ameriškanskih in ruskih damah, ki imajo že svoja vseučilišča in jim bolj diši biti v parlamentu, gosposki zbornici in za advokatsko mizo, kakor pa v kuhinji pri loncih z kuhlo v roki ali pri vzgoji otrok. Pri nas v Avstriji vendar še nismo tako daleč.

Nekaj zboljšanja bi pa vendar bilo želeli vsaj pri nižjih slojih ženstva. Tudi tu bi se morale emancipirati in vsaj nekoliko poskusiti rešiti se suženjstva, ki ga imajo mnogokrat služkinje. Če so izobražene Francozinje prišle do tega, da se poganjajo za žensko akademijo in služkinje dosegle toliko, da imajo od devete ure zvečer počitek in predno v službo stopijo navadno vprašajo, koliko steklenic vina bo dobila na teden; bi se li ne dalo tudi pri nas vsaj nekaj zboljšati? Saj je žensko socialno vprašanje vendar tako pereče. Že po demokratiških načelih bi se moralo tu pomagati, gotovo bolj pa še po krščansko katoliških. Ali je morda ta ali ona služba potem kaj bolje, če se dve prav dobro pritožujete čez svoje gospodinje? Bi li ne bilo bolje, da bi se tesneje zjedini in skupno delale na to, da si svoj položaj zboljšajo? Seveda bi k temu najbolje pripomogel strokovni list, ki je skoro neobhodno potreben, ali vsaj mali prostorček v kakem drugem listu, ki bi dekletam dajal pogum in krepost, da bi se na ta način slovenska dekleta po vsih mestih skupno organizirala.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Ker smo morali danes objaviti vsaj dr. Kerkovo poročilo z vseslovenskega kršč. socialnega delavskega shoda, ki daje celotni pregled o delavskem socialnem zavarovanju, kakoršnega še ni objavil noben slovenski list, nam dopisniki za zdaj oprostite, ker smo morali nekaj dopisov prihraniti za prihodnjo številko.

Somišljeniki in somišljenice, razširjajte »Našo moč«.

A. Lukič Slovenska
konfeksijska trgovina
za gospode, dame, dečke in deklice
Ljubljana
Pred škofijo 19.

Dobroznana dezelná lekárna
pri
„Mariji pomagaj“
Ljubljana, Resljeva cesta št. 1
polec jubilejnega mostu
Mr. Ph. Milan Leusteka
priporoča:

Antiseptična Melousine-ustna in zobna voda	—50
Tannochinin-tinktura za lase	—50
Železnato China-vino, velika steklenica	120
Želodec krepčujoče vino, velika steklenica	—80
Planinski zeliščni sok, steklenica	—50
Odvajalne kroglice, škatljica	—21
Želodčna esenca, steklenica	—10
Melousine-mazilo in milo za lica	—35

SL. OBČINSTVU SE VLJUDNO PRIPOROČA
SPECERIJSKA TRGOVINA
IVANA TONICH
TRŽAŠKA CESTA ŠT. 4.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatovič

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja in najlepša zaloga konfekcije za gospode in dečke kakor tudi vedno zadnje novosti za dame in deklince. — Cene jako nizke.

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana, Stari trg št. 10

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga.

Solidno blago. Zmerne cene.

Velika zaloga. Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaža itd.

Velika izbira drobnega in modnega blaga: rokavic, nogavic, ovratnikov, kravat itd.

Predtisk in vezenje monogramov ter drugih risb.

Primerna darila za godove in druge prilike.

Priporoča se velespoštovanjem

F. Meršol, Ljubljana, Mestni trg št. 18.

Velika zaloga. Nizke cene!

Zastonj torej brezplačno dobi vsak človek

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža, lepo tiskano deset zapovedi za zdravje.

Tudi po pošti se brezplačno razpošiljajo.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 8, pritličje

lastna glavnica K 354.645-15

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8 ure zjutraj do 1. ure popoldne, ter jih obrestuje po

$4\frac{1}{2}\%$

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 K čistih 4 K 50 v na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilne položnice na razpolago.

Fotografski umetni zavod Avg. Berthold

Ljubljana, Sodnijske ulice št. 15.

Izvrševanje vseh v fotografsko stroko spadajočih naročil, kakor: povečevanje, reproduciranje, fotografiranje tehničnih predmetov, interierjev itd.

Vsa dela se izvršujejo točno tudi v največji množini.

Kdor hoče varno, mirno in hitro v

AMERIKO

potovati, naj se obrne na od visoke c. kr. deželne vlade potrjenega glavnega zastopnika

Fr. Seunig, Ljubljana

Kolodvorske ulice št. 28.

Odprava potnikov samo z najnovejšimi parniki velikani:

Kaiserin Auguste Viktoria	nosi 25.000 ton
Amerika	24.000 "
President Lincoln	20.000 "
President Grant	20.000 "

Vožnja Ljubljana-Hamburg traja z na novo uvedenimi direktnimi voznimi kartami, brez vsake menjave, okroglo samo 1½ dneva ter ima potnik pravico porabe brzovlakov po celi črti od avstrijske meje Eger, naprej.

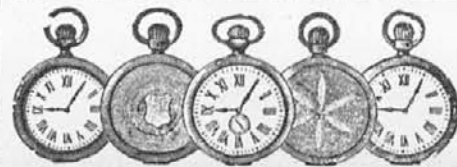
Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v konfekciji za dame.

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani pri prel. g. Jos. Černe. Podružnica Resljeva cesta št. 2 pri prel. g. Jos. Černe.

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu

priporoča svojo bogato zalogo zlatih, srebrnih, tula in nikelnastih ur, veržic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro. Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam svojo izredno veliko zalogo fouratur. — Glavno zastopstvo za Kranjsko zeloga stran za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih. Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramofone in igre.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufaktorni trgovini:

Janko Češnik

(pri Češniku)

Stritarjeve ulice LJUBLJANA Lingarjeve ulice v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure po $4\frac{3}{4}\%$, to je: daje za 200 kron 9 kron 50 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r., predsednik. podpredsednik.

Pivovarna J. PERLES

Ljubljana, Prešernove ulice 7, Ljubljana

priporoča izvrstno marčno pivo v sodčkih in steklenicah.

Najstarejša svečarska tvrdka. — Ustan. pred 100 leti.

FR. ŠUPEVC

priporoča veleč. duhovščini ter slavnemu občinstvu

zajamčeno pristne čebelno-voščene sveče

za cerkev, pogrebe in procesije,

voščene zvitke, izborni med-pitanec

koji se dobiva v steklenicah, skatljah in skafih v poljubni velikosti ter poceni. — Za obila naročila se toplo priporoča in zagotavlja točno in pošteno postreči.

Ljubljana, Prešernove (Slonovje) ulice št. 7. Perlesova hiša.

Prva slovenska modna trgovina

Engelbert Skušek

Ljubljana, Mestni trg št. 19

se najtopleje priporoča.

Blago in cene brez konkurence.

Na drobno!

A. Šarabon

Na debelo!

Glavna trgovina: Zaloška cesta 1

Ljubljana

Filijalka:

Martinova cesta 24

Velika zaloga špicerijskega blaga, žganja, moke in deželnih pridelkov.

Novourejena pražarna za kavo z električnim obratom.

Vsak dan sveže žgana kava.

Glavna zaloga rudninske vode.